

Bir Dergi Yahut Bir Fikir ve Eylem Çabası Halil İbrahim Yemigün

Boğaziçi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Kulübü olarak öteden beri zihinlerde var olan bir dergi çıkarma fikrini hayata geçirmek için yola çıkalı çok olmuştu ama bu hayalimizin gerçekleşmesi için '99'un yazını beklememiz gerekecekti.

Bu işe soyunan bizleri birbirinden ayıran yönlerimiz az değildi. Her şeyden önce farklı dünyaları temsil ediyorduk. Dünyayı kavrayışımız, olgulara bakışımız, zihin yapımız bambaşkaydı ama bizi birleştiren özelliklerimiz de azımsanmayacak derecedeydi ve bunları böyle bir çalışmanın vücuda gelmesi için yeterli buluyorduk. Bir kere Türkiye'de yaşıyorduk. Ayrıca üniversiteli gençlerdik; bütün bunlar zihinlerini olup bitenlere yormaktan kaçınmayanlar için belli dertleri/kaygıları paylaşmak ve bunlarla dertlenmek anlamına geliyordu zaten. Ama hepsinden önemlisi benzer talepleri seslendirmemiz, sosyal bilimlerle bir şekilde hemhal olmamız yani düşünme anlamı taşıyan her şeyi yüceltmemiz ve bunu kuru bir entelektüel tatmin uğruna değil, güncel -farklı anlam kalıplarına sahip olsak da- anlamlandırmak ve belki de rahatsız olduğumuz bir şeyler üzerinde tesir uyandırabilmek için yapmamızdı. Kısacası 'kayıtsız' kalmayanları birleştirme ve onların sesini duyurma azmini taşıyorduk ve bu yetiyordu.

Her neyse, bir şekilde yola koyul-

duk ve sonunda on kadar telif ve birkaç tercüme yazıdan oluşan ilk sayımız ile okurların karşısına çıktık. Konuları bakımından mütecanis olduğunu söyleyemesek de modernlikle birlikte zihinlerde hükümünü yürütmeye başlamış; dolayısıyla Osmanlı/Türkiye'ye de sirayet etmiş ve burada uyandırdığı tesirler, yol açtığı dönüşümler bakımından Batılı/Aydınlanmacı fikirler ile ideolojiler, bu cümleden olmak üzere onların Müslüman zihinlerde bıraktığı izler; bunun yanı sıra son zamanlarda bütün eski tasnifleri, adlandırmaları alt üst edici bir tarzda gelip çatan ve bütün bir dünyayı kuşatan yeni sosyal hareketler ve bunların Türkiye özelindeki görünümleri, ayrıca bir nebze de, gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen kadımden kalan yitik mirası bulma çabaları etrafında döndüğümüz eksenini işaret ediyor.

Bu ekseninde ilkin BSV'de de seminerlerini takip ettiğimiz **Mustafa Özel Bey**'in ideolojileri doğru okuma konusunda nirengi noktalarını gösteren yazısına sayfalarımızda yer verdik. Derginin çıkmasının gecikmesi yüzünden kaleme alınışının üzerinden ciddi sayılabilecek bir süre geçmesinin sonunda ancak yayımlanan bu yazısında Özel, modernite denen dünya görüşüyle başa çıkmak için geliştirilmiş siyasi programlar olarak adlandırdığı ideolojilerin sonuçları itibariyle topluma karşı devleti güçlendirmek gibi bir rol üstlendiği sonucuna varıyor.

Hemen peşinden gelen yazı ise dergiyi adına ithaf ettiğimiz, kulübümüzün başkanlığını yürüttüğü sırada Hakk'a uğurladığımız arkadaşımız **Alparslan Deniz**'e ait. Yazı, gene modernlikle başa çıkmada Osmanlı/Türkiye aydınının benimsediği Batıcı ve tepeden inme, arkadaşımızca da "köktencilik" olarak adlandırılan yaklaşımın nelere mal olduğunu ortaya serme çabasını ifade ediyor.

Derken '68 Mayıs' ile başlayan bir döneme rengini vermiş ve sosyal bilim çalışmalarında bir hayli gözde olmuş Yeni Sosyal Hareketler'le (YSH) ilgili yazılar sırayı alıyor. İlk olarak İngiliz sosyalist tarihçi **E. J. Hobsbawm**'ın 1969'da kaleme aldığı '68 Mayıs' adlı yazının Erkan Saka tarafından yapılmış bir tercümesi sunuluyor. Bu yazısında Hobsbawm'ın temel vurgusu işçilerin '68 Hareketi'nin yayılması üzerinde belirleyici rol oynamış olması. Aynı konuyu inceleyen **Özgür Çiçek** ise başta bira geceleri yahut kız yurdu basma şamatalarıyla kıyaslanmışken çok geçmeden öğrencilerin sistem için ne denli tehlikeli olduğunu gösteren ve 'ideolojik devlet cihazları'nın gücünü arkasına alan sistemlerin zor kullanarak bastırdığı bu hareketlerin gelişimini, hedeflerini ve yaşadığı meseleleri tartışıyor. Çiçek ayrıca seyrini kapitalist dünyasisteminkiyle sıkı sıkıya irtibatlı bulunduğu hareketlerin ne olursa olsun dünyayı geri dönmemesine dönüştürdüğünü ileri sürüyor.

Buradan günümüz Türkiye'si'ne gelerek son yıllarda gündemimizi epey işgal etmiş iki hareketlenmeyi, başörtüsü meselesini ve Atatürkçü hareketleri masaya yatırıyoruz. Başörtüsü meselesi etrafında gelişen direnişin adını koymak isteyen arkadaşımız **Nurullah Ardıç**, gözlemlerinden yola çıkarak direnişin '98

Şubat'ında boy gösterdiği şekliyle o zamanki İslamcı basının nitelendirildiği gibi '98 Hareketi olarak adlandırılmasının doğruluğunu sorguluyor. YSH paradigmasının hareketi açıklama imkânını araştırarak Ardıç, mevcut teorilerin hareket olarak vehmedilen bu durum için sadra şifa vermeyeceğine kanaat getiriyor.

Sonra çok da tarihsici/coğrafyacı sayılamayacak bir tutumla Türkiye'nin biricikliğinden söz açıyor ama hermenötiğe de bir alternatif olarak yaklaşma yönelimleri gösteriyor. Gene aynı konuya kendi dünyasından yaklaşan **Umut Aslan** meseleyi nitelikçe farklılaşan üç döneme ayırıyor ve onun özünü siyasî düzenin Müslümanlarla iktisadî ilişkilerinde arıyor. Buna göre, refah devleti politikalarının gerektirdiği tüketici sınıfı Müslümanları ulus-devlet yapılarına ulus temelli bir Müslümanlıkla bağlamak suretiyle elde eden devletin bir taraftan refah devleti tasarısının çöküşü, diğer taraftan hem Kürt meselesi dolayısıyla kendisinin yıpranması, hem de ulus temelli İslâm tasarısının akim kalması sebebiyle bu imkânın tükendiğini fark ettiğini söylüyor. Yasağın da "öküz öldü, ortaklık bozuldu" hesabı bunun bir tezahürü olduğunu ilâve ediyor. Fazla belirlenimci (determinist) ve ekonomistik bulunabilecek olsa da bu yazı siyasî düzenle İslamcı kesimin siyasî ilişkilerinin iktisadî bir okuma denemesi olarak gene de faydadan hâlî değil.

Hemen peşinden Kemalist ideolojinin son zamanlarda dikkatlerden kaçmayan yeni çehresi Atatürkçü hareketlerin, YSH paradigmasının neresine düştüğü bulmaya çalışılıyor. Bu cür'etli işi üzerine alan **Yunus Uğur**, Kemalizm'in öteden beri takındığı tavrın hilâfına şimdilerde sosyalleşmeye mi çalıştığı sorusuna cevap arıyor. Sonunda bu olu-

şumların postmodern paradigmanın kavramlarıyla başının pek hoş olmadığına karar veriyor.

Bir diğer yazımız ise İslamcı kesimin son zamanlarda iyice belirginleşen sermaye birikimi sürecinde dini remizlerin gördüğü işlevi tespit etmeyi hedefliyor. Anadolu dergisinde İngilizce yayımlanmış bu yazının tercümesini yine Erkan Saka'nın tercümesiyle okurlara sunduk.

Böylece sıra vahyi merkeze alan düşünce biçiminin ahlâk ve kültür konularında durduğu/durabileceği yeri tespiti dönük yazılarımıza geliyor. İngiltere'de doktorasına devam eden ve Dîvan'daki yazılarından da tanıdığınızı umduğumuz **Sadık Ünay**'ın daha önce BSV'deki bir öğrenci sempozyumunda tebliğ olarak da sunduğu makalesi temel olarak İbn Miskeveyh'in ahlâk düşüncesini vüzuha kavuşturmaya çalışıyor. Bir anlamda da peygamberî bir ahlâk telâkkisinin kurgulanmasında faydalı olabilecek ipuçları barındırıyor. Kültür kavramını konu alan yazı ise beendenize ait. Bu yazımda zihin istilâsi geçirmiş ve tevhidî düşünce yapısının kirlenmekten masun kalması neredeyse imkânsızlaşmış Müslüman kitleden bir fert olarak kültür kavramına vahyî temelde yükselen bir yaklaşımın geliştirilmesi noktasındaki gayretlerimi okuyucularla paylaşmayı arzuluyorum.

'98 güzünde BSV'nin davetlisi olarak Türkiye'ye gelen ve vakıfta üç seminer veren ünlü Farsî düşünür Seyyid Hüseyin Nasr'ın mihmandarlığını geçen yıllarda ULK yönetiminde de bulunmuş arkadaşımız **Ahmet Okumuş** üstlenmişti. Onun Nasr'la geçirdiği günlerde edindiği intibalarını -yer yer fikrî yönlerini de anlatacak- aktardığı ve daha önce Yeni Şafak'ta yayımlanmış yazısının biraz daha genişletilmiş hâlini dergimize de koymayı uygun bulduk. Bu yazı 'Şarklı Bilge'nin yaşayışına dair çok özel kesitleri/ayrıntıları ihtiva ediyor.

Son iki yazımızdan ilki Mehmet Emin Akyüz'e ait ve Osmanlı'nın merkezîyetçi politikasını dayandırdığı iktisadî temelleri anlamak üzere yazılmış küçük bir giriş mahiyetinde. Sonucusu ise iki farklı ayırıcılık biçiminin, ulusçuluk ve cinsiyetçiliğin kesiştiği ve ayrıştığı yerleri belirginleştirmeye çalışıyor, ulus yaratma tasarılarında sosyal cinsiyetin taşıdığı öneme dikkatleri çekiyor. Tercümesini sunduğumuz bu makale ise **Sylvia Walby**'nin kaleminden çıkmış.

Böylece ilk sayımızda yer alan yazıları kısaca tanıtmış olduk. Aynı çizgide nice senelere sürdürmek istediğimiz yayınımda aynı talepleri seslendirme, olup bitenlere 'has' bir bakış kazanma ve kavramlarla hesaplaşma arzularımızın hiç dinmemesi ve aynı birleştirici niteliğimizi korumak en samimî dileğimiz.